

TURYSTYKA INDUSTRIALNA NA GÓRNYM ŚLĄSKU

Bolesław GORANCZEWSKI, Katarzyna STĄPOREK

Politechnika Opolska, Instytut Turystyki i Rekreacji, Katedra Geografii i Marketingu Turystyki

Streszczenie. Artykuł zawiera informacje na temat głównych atrakcji turystycznych Górnego Śląska, jako przykładu turystyki industrialnej. Szczegółowy nacisk położony został na opis Szlaku Zabytków Techniki, który powstał w celu instytucjonalnej opieki zabytków dziedzictwa przemysłowego związanego z działalnością gospodarczą człowieka związaną z wytwarzaniem dóbr i usług. W artykule zasygnalizowana została istota turystyki industrialnej, jako formy turystyki, która w chwili obecnej nabiera coraz większego znaczenia. Dynamika i zainteresowanie turystyką obiektów przemysłowych stanowić może obszar badań, którego celem będzie kompleksowe wykreowanie nowego produktu turystycznego.

Słowa kluczowe. Turystyka industrialna, dziedzictwo przemysłowe, infrastruktura przemysłowa, szlak zabytków techniki

Wstęp. Przeciętnemu człowiekowi regiony przemysłowe i poprzemysłowe kojarzą się z krajobrazem dymiących kominów, obszarem znaczących emisji substancji szkodliwych do środowiska, ruinami nieczynnych budynków fabryk oraz niszczących instalacji i infrastruktury. To co niegdyś stanowiło siłę tych regionów, a więc ich wysoki stopień industrializacji z perspektywy okresu wyczerpywania się zasobów, zakończonego okresu eksploatacji urządzeń, bądź transformacji gospodarczych, rozwoju nowych bardziej ekologicznych technologii, spowodowało pozostawienie spuścizny w postaci nieczynnych obiektów, hałd pokopalnianych, zanieczyszczonych i zdegradowanych obszarów środowiska naturalnego itp. Z taką sytuacją mamy obecnie do czynienia na Górnym Śląsku, który to region w wyniku ograniczenia produkcji nagromadzonych na tym obszarze różnych gałęzi przemysłu ciężkiego, opartego o naturalne surowce kopalne, stoi w obliczu zagospodarowania terenów i infrastruktury poprzemysłowej, w celu ich przywrócenia obecnym strukturalnym społeczeństwu gospodarczym oraz przywrócenia równowagi środowiska naturalnego i ekosystemów występujących na tym terenie. W działaniach tych znaczącą rolę może odgrywać rozwój turystyki obiektów przemysłowych nagromadzonych w dużej ilości na obszarze Województwa Śląskiego.

1. Turystyka industrialna – charakterystyka zagadnienia

Turystyka przemysłowa zwana również industrialną jest stosunkowo młodą dziedziną, dopiero rozwijającą się w Polsce. Jej pojęcie nie zostało jeszcze dokładnie zdefiniowane i opisane. Można przyjąć, że turystyka industrialna obejmuje działalność turystyczną na terenach obecnej lub przeszłej działalności gospodarczej człowieka. Jej celem jest możliwość zaprezentowania dziedzictwa kulturowego związanego z produkcją i usługami oraz jego promocja. Turystyka industrialna, jako forma spędzania wolnego czasu, rozwija się intensywnie od kilku lat co nie oznacza, że dotychczas nie była znana. Turystyka obiektów przemysłowych może być podzielona na różne tematyczne subdyscypliny takie, jak: turystyka kolejowa, lotnicza itp., gdzie obiekty i infrastruktura służąca, w tym przypadku jako środek transportu, staje się celem samym w sobie.

Dynamiczny rozwój turystyki industrialnej rozpoczął się wraz z likwidacją zanikających branż lub rozwoju technologii powodując, że niektóre rozwiązania techniczne czy branże były zastępowane coraz to nowocześniejszymi bardziej zaawansowanymi technologicznie. Liczne organizacje, stowarzyszenia czy osoby prywatne zaczęły interesować się odchodzącymi w przeszłość obiektami przemysłowymi, aby zamienić je na zabytki kultury technicznej. Znaczna część najcenniejszego dziedzictwa zamieniła się w muzea, pomniki, eksponaty, resztę obiektów użytkowych wykorzystano do celów komercyjnych, jako sklepy, restauracje, kluby czy punkty informacji. Ten proces adaptacji do nowych funkcji użytkowych trwa do dnia dzisiejszego.

Turystyka industrialna ma znaczenie gospodarcze ponieważ fakt znajdowania się historycznych obiektów przemysłowych na terenie danej jednostki samorządowej może wpłynąć na rozwój lokalnej infrastruktury związanej z obsługą ruchu turystycznego, a poprzez to na rozwój gospodarczy.

Turystyka industrialna, jako produkt turystyczny powinna stanowić obszar badań. Specyfikacja obiektów turystyki industrialnej jest dosyć dokładnie zidentyfikowana i skatalogowana. Efektem badań powinno być zatem wykreowanie nowego produktu z uwzględnieniem potencjalnych efektów ekonomicznych, jakie może wnieść ten rodzaj turystyki dla podmiotów uczestniczących na rynku usług turystycznych. Wiele obiektów jest dotychczas zniszczonych i ulega fizycznej degradacji. Wskazanie na możliwości ich turystycznego zagospodarowania i płynące z tego faktu potencjalne korzyści stanowić może kolejny obszar badań w zakresie turystyki industrialnej.

Turystyka industrialna ma wymiar edukacyjny polegający na przekazie informacji nt. Gospodarczego rozwoju regionów, metod i sposobów produkcji, rozwiązań technologicznych dzisiaj już nie stosowanych. Wymiar edukacyjny turystyki industrialnej wynika z faktu, że zabytki techniki, budowle inżynierskie stanowią dziedzictwo kulturowe rozumiane, jako pozostawione przez minione pokolenia zasoby oraz dobra, którymi można dysponować w czasie obecnym oraz, które zachowane i przekazane zostaną przyszłym pokoleniom.

Do podstawowej terminologii stosowanej w turystyce industrialnej, która oddaje specyfikę tej formy aktywności turystycznej związanej ze zwiedzaniem obiektów i obszarów gospodarczej działalności człowieka zaliczyć można:

- **Zabytki techniki** – obiekty, będące świadectwem dziedzictwa szeroko pojętej kultury technicznej [1, s. 10].

- **Rewitalizacja** – przywrócenie dotychczasowych funkcji zdegradowanego społecznie, ekonomicznie, środowiskowo obszaru bądź zamiana jego dotychczasowych funkcji na nowe. Inaczej kompleksowy program remontów, modernizacji zabudowy i przestrzeni publicznych, rewaloryzacji zabytków na wybranym obszarze, najczęściej dawnej dzielnicy miasta w powiązaniu z rozwojem gospodarczym i społecznym.

- **Turystyka przemysłowa** – forma rekreacji, edukacji i aktywnego wypoczynku organizowanego na terenach obecnej lub przeszłej aktywności gospodarczej, oparta na substancji budowlanej i instalacjach technologicznych związanych z wytwarzaniem i produkcją dóbr materialnych usług oraz jego otoczeniem zarówno do ich zwiedzania, jak i zakwaterowania oraz działalności gastronomicznej i innych szeroko rozumianych usług [2, s. 310].

- **Industrializacja** – uprzemysłowienie, ogół zmian społecznych, kulturowych i środowiskowych wywołanych rozwojem przemysłu poszczególnych krajów, zachodzących w Europie od połowy XIX wieku [3, t. 7, s. 193].

- **Rewaloryzacja zabytków** – całokształt działań w dziedzinie konserwacji, mający na celu przywrócenie zabytkom sztuki i techniki ich dawnego wyglądu i wartości historyczno – użytkowych w zakresie treści, formy i substancji [4, t. 15, s. 142].

2. Województwo śląskie jako region przemysłowy

Na terenie województwa śląskiego zlokalizowanych jest szereg gałęzi i sektorów przemysłu, których podstawowym surowcem produkcji są kopaliny. Na Górnym Śląsku występują bowiem liczne surowce mineralne, takie jak: węgiel kamienny, węgiel brunatny, rudy cynku, ołowiu, żelaza, wapień, margle, gliny, dolomity, żwiry, piaski, sole, siarczany, gipsy, metan itp.

Historia eksploatacji kopaliny na Górnym Śląsku sięga XIII wieku. Dynamiczny rozwój przemysłu nastąpił podobnie, jak w innych rejonach Europy w XVIII wieku. Wtedy zaczęły powstawać pierwsze zakłady przemysłowe oraz intensywna industrializacja związana z wprowadzaniem nowoczesnych na ówczesne czasy rozwiązań technologicznych w górnictwie i hutnictwie rud metali. Jest to okres rozpoczęcia masowej eksploatacji złóż węgla kamiennego na tym terenie. Charakterystyczną cechą okresu industrializacji jest budowa całego zaplecza osiedli mieszkaniowych oraz innej infrastruktury niezbędnej do prawidłowego funkcjonowania manufaktur i zakładów przemysłowych. Rozwojowi przemysłu towarzyszył dynamiczny rozwój sieci transportowej dróg, a także kolei normalnotorowej i wąskotorowej. Kolej wąskotorowa oparta była o kolej technologiczną (zakładową), która potem w wyniku połączenia przekształciła się w

najdłuższą sieć kolei wąskotorowych w Europie. Na uwagę zasługuje także fakt powstania na początku XIX wieku Kanału Kłodnickiego, łączącego Odrę z Górnym Śląskiem co umożliwiło transport surowców i kopalin drogą rzeczną, aż do Bałtyku.

W okresie rozbiorów w austriackiej części Górnego Śląska nastąpił rozwój przemysłu lekkiego (tekstylnego) [5, s. 163].

Przez cały XX wiek przemysł na Śląsku pod względem rozwoju technologicznego znajdował się w czołówce europejskiej. Inwestycje i modernizacja istniejącej infrastruktury powodowały, że następował rozwój technologiczny zakładów przemysłowych. Jednocześnie intensywna eksploatacja fabryk w okresie PRL-u oraz fakt funkcjonowania w warunkach nierynkowych (jako przedsiębiorstwa państwowe) często uniemożliwiających odtwarzanie zdekapitalizowanego majątku powodowało fakt, że istniały też zakłady, które pracowały na technologiach przestarzałych. Jeszcze pod koniec XX wieku funkcjonowało wiele historycznych zakładów posiadających zabytkowe maszyny i urządzenia.

W okresie przemian makrosystemowych na przełomie lat 80 tych i 90 tych ubiegłego wieku zainicjowany został, z przyczyn ekonomicznych, proces restrukturyzacji przemysłu, który w znacznej części oznaczał likwidację nierentownych i przestarzałych zakładów przemysłowych. Powodem tych działań było także uwolnienie rynków, swoboda w wymianie handlowej międzynarodowej co spowodowało nie wytrzymanie energo i kapitałochłonnej gospodarki z konkurencją zagraniczną. Nastąpił proces dewastacji infrastruktury, wyburzania budynków, złomowania mających walory historyczno – kulturowe maszyn i instalacji.

2.1 Pozostałości infrastruktury poprzemysłowej na Górnym Śląsku

W Województwie Śląskim występuje największe nagromadzenie obiektów przemysłowych w Polsce. Stanowią one integralną część dziedzictwa kulturowego regionu. Obiekty te w sposób trwały wpisały się w krajobraz Górnego Śląska.

1. W Tarnowskich Górach znajdują się obiekty związane z górnictwem srebra i ołowiu. Do obiektów tych należą: Zabytkowa Kopalnia Rud Srebronośnych wraz ze Skansenem Maszyn Parowych oraz Sztolnia Czarnego Pstrąga.

2. Jako pozostałość instalacji hutniczych wyróżnić można zabytkową Królewską Hutę w Gliwicach, huty w Chorzowie, Katowicach, Świętochłowicach – Lipinach czy wieże wsadowe w Palowicach, Dąbrowie Górniczej i Częstochowie.

3. Najstarsze zachowane zabytki górnictwa węglowego sięgające połowy XIX wieku to kopalnie w Radlinie, Katowicach, Gliwicach, Chorzowie, Czeladzi i Zabrze, gdzie w kopalni „Królowa Luiza” zorganizowano podziemny skansen z czynną do dzisiaj maszyną parową służącą do transportu węgla.

4. Eksploatacja wyrobisk górniczych spowodowała powstawanie infrastruktury wodociągowej. Do dziś zachowały się zabytkowe ujęcie i przepompownia wody w Karchowicach, zabytkowe zespoły wodociągowe w Tarnowskich Górach, Raciborzu, Bytomiu, hydroelektrownia w Porąbce, jak również zabytkowe wieże ciśnień w Zabrzu, Gliwicach, Katowicach, Rybniku i Rudzie Śląskiej.

5. Wraz z rozwojem przemysłu następował rozwój sieci kolejowej, która gęsto pokryła Górny Śląsk. Do dzisiaj zachowało się wiele obiektów infrastruktury kolejowej, do których zaliczyć można dworce w Bielsku Białej, Rybniku, Katowicach, Rudzie Śląskiej, Sosnowcu – Maczkach, Zawierciu, jak również zabytkowe parowozownie, wagonownie, atrakcyjne turystycznie szlaki kolejowe.

6. Na terenie Województwa Śląskiego znajdują się także mające wartość historyczną obiekty przemysłu lekkiego i spożywczego. W Bielsku Białej, Sosnowcu i Częstochowie znajdują się zabytkowe tkalnie, przedziałnie, które zostały zamienione w muzea. Znaczną grupę obiektów stanowią browary, wśród których wyróżnić można browary w Raciborzu, Tychach, Żywcu, Cieszynie i Rybniku.

7. Kolejną zachowaną grupą zabytków są osiedla górnicze. Najbardziej cenne i rozpoznawane nie tylko w Polsce to osiedla Giszowiec i Nikiszowiec, stanowiące dziś dzielnice Katowic. Charakterystyczne zabudowania górnicze tzw. „Familoiki” znaleźć można jeszcze w wielu miejscach na Górnym Śląsku, a największe ich skupiska znajdują się w Zabrzu, Rudzie Śląskiej i Bytomiu [6].

Pozostałości zabytków techniki dotyczą także:

– przemysłu drzewnego i papierniczego: Zakłady Przemysłu Zapalczanego w Częstochowie, gdzie do dziś produkuje się zapalki tradycyjnymi metodami; Żywieckie Zakłady Papiernicze

oraz Fabryka Tektury w Czańcu; z branży energetycznej na uwagę zasługują takie zabytkowe obiekty przemysłowe, jak: elektrownie Szombierki, Miechowice oraz Pszów;

– warte wskazania są także obiekty takie jak: mennice, fabryka fajek, młyny, spichlerze, kuźnie, wiatraki, mosty, wiadukty czy unikatowy w skali Europy maszt dawnej Radiostacji Gliwickiej;

Wymienione powyżej zabytki oraz istniejące do dziś stare zakłady przemysłowe, towarzyszące im osiedla, gęsta sieć komunikacyjna to świadkowie przemian, jakie dokonały się na przestrzeni wielu lat. Obiekty te stanowią przykład kultury technicznej i tradycji ludzi zamieszkujących te tereny.

2.2 Infrastruktura przemysłowa jako atrakcja turystyczna

Obiekty przemysłowe nagromadzone na Górnym Śląsku stanowiące dziedzictwo kultury technicznej tego regionu stanowią potencjalny markowy produkt turystyczny.

Zabytki techniki znajdują się w sferze zainteresowań coraz większej grupy turystów. Jest to spowodowane ich ponadczasowością, jak również tym, że są one w swej formie bardzo oryginalne. Coraz częściej doceniany jest potencjał edukacyjny tych obiektów. Dodatkowym atutem dla turystyki przemysłowej na tym terenie jest fakt, że nie podlega ona sezonowości oraz, że na Górnym Śląsku występuje duża kumulacja obiektów zlokalizowanych w pobliżu siebie. Daje to możliwość zwiedzania obiektów o każdej porze roku oraz promowania czynnego wypoczynku w postaci na przykład turystyki rowerowej.

Przyciągnięcie uwagi turystów (wzbudzanie zainteresowań tą formą turystyki) odbywa się poprzez zamianę obiektów w muzea, jak również nadawanie tym miejscom nowych wartości. Interesującym przykładem są różnego rodzaju spektakle teatralne, przedstawienia, koncerty (na przykład muzyki elektronicznej), instalacje artystyczne, performance czy wystawy w starych nieczynnych obiektach przemysłowych, wyrobiskach, wzbogacane iluminacjami itp. Dzięki takim zabiegom zwiedzanie obiektów przemysłowych nie jest monotematyczne i pozwala na znaczące rozszerzenie kręgu zainteresowanych.

Ciekawą propozycję stanowi możliwość zwiedzania starych kopalń, sztolni kryjących w sobie wiele tajemnic, legend i przypowieści, o których opowiadają przewodnicy. Zjazd klatką górniczą pod ziemię, przemieszczanie się pod ziemią kolejką górniczą lub łodziami w sztolniach, otoczenie wąskich chodników, nietypowy mikroklimat dają wrażenie autentyczności. Bardzo wiele fragmentów wyrobisk nie zmieniło się od stuleci.

Dużą atrakcją jest możliwość spaceru po zabytkowym browarze przy opowieściach związanych z technologią wytwarzania piwa oraz jego degustacją. W niektórych obiektach prezentowane są ekspozycje multimedialne, projekcje filmowe, interaktywne światła i dźwięki pozwalające na odtworzenie sposobu pracy instalacji i urządzeń.

Wiele urządzeń i maszyn jest sprawnych technicznie co umożliwia ich uruchomienie w zależności od bieżących potrzeb turystów. W niektórych z nich produkcja na potrzeby edukacyjno – ekspozycyjne trwa przez cały czas. Przykładem może być możliwość samodzielnego wypieku chleba przez turystów w Muzeum Chleba w Radzionkowie, jak również własnoręczne wyprodukowanie i pomalowanie filiżanki w Muzeum Porcelany, gdzie do dnia dzisiejszego trwa unikatowa produkcja.

Niemalą atrakcją są historyczne wieże ciśnień, które przekształcane są w punkty widokowe, z których obserwować można pobliskie okolice oraz krajobraz przemysłowy Śląska [2, s. 244].

Województwo Śląskie posiada ogromny potencjał obiektów przemysłowych, które dzięki dużej kumulacji na stosunkowo niewielkim obszarze oraz odpowiedniej promocji może stać się atrakcją turystyczną wykraczającą poza ramy krajowe.

3. Szlak zabytków techniki na Górnym Śląsku jako przykład zintegrowanego działania na rzecz ochrony dziedzictwa przemysłowego

Władze województwa śląskiego dostrzegły duży potencjał i możliwości, jakie niesie za sobą rozwój turystyki obiektów przemysłowych. Z tego też powodu dla właściwego nadzoru i koordynacji spraw związanych z potencjalnym rozwojem turystyki i ochroną dziedzictwa kulturowego na tym obszarze zorganizowany został Szlak Zabytków Techniki. Swoim zasięgiem obejmuje on 31 wybranych obiektów nawiązujących do dziedzictwa przemysłowego Województwa Śląskiego. Są to obiekty przemysłowe związane z górnictwem, hutnictwem, kolejnictwem, energetyką, hydrotechniką, przemysłem lekkim oraz spożywczym. Obiekty te dzięki wyjątkowym walorom historycznym i

architektonicznym na trwałe wpisały się w krajobraz Śląska. Ich niepowtarzalność i wyjątkowość spowodowała, że umiejscowione zostały na liście Śląskiego Dziedzictwa Kulturowego. Stworzenie Szlaku ma na celu ukazanie:

- Województwa Śląskiego, jako regionu atrakcyjnego pod względem turystycznym,
- specyficznej kultury i tradycji regionu,
- historii oraz zmian zachodzących na terenie Śląska, aż do chwili obecnej,
- obiektów o unikalnym charakterze również w wymiarze światowym.

Aktualna instytucjonalna organizacja Śląsku umożliwia zwiedzanie obiektów indywidualne, jak również w obecności przewodnika. Na każdym z obiektów znajduje się tablica informacyjna, na której w trzech językach przedstawione zostały podstawowe informacje dotyczące eksponowanego obiektu, dające turystom ogólny ogłód istoty odwiedzanych miejsc. W zakresie polityki informacyjnej wydana została przez Urząd Marszałkowski ulotka reklamowa oraz uruchomiona została strona internetowa, na której znaleźć można informacje dotyczące zabytków ich dostępności, udogodnień oraz proponowanych trasach zwiedzania szlaku [7]. Do każdego z obiektów Śląsku wiodą odpowiednio oznakowane drogowskazy spełniające rolę tablic informujących kierowców o bliskości obiektu wartego odwiedzenia.

Śląsk poprzez swą unikatowość i uniwersalność może być sztandarowym produktem turystycznym Województwa Śląskiego. Przy odpowiedniej promocji i reklamie będzie najciekawszą trasą turystyki industrialnej w Polsce, jak również będzie stanowił atrakcyjną ofertę dla turystów zagranicznych interesujących się to formą turystyki. W zakresie ewentualnego rozpropagowania Śląsku realizowane są następujące działania:

- prezentacje multimedialne przedstawiane w szkołach i uczelniach wyższych,
- organizacja imprez masowych na obiektach Szlaku, organizowanie wycieczek szkolnych itp.,
- oferowanie karty rabatowej ważnej przy zwiedzaniu każdego obiektu,
- nadanie kategoryzacji obiektom z punktu widzenia ich atrakcyjności,
- ustawienie tablic informacyjnych w centrach dużych śląskich miast, w tym telebimów oraz na lotnisku w Katowicach – Pyrzowicach,
- tworzenie tras rowerowych umożliwiających połączenie turystyki kwalifikowanej z poznawaniem tradycji i kultury Górnego Śląska.

W przypadku stworzenia odpowiedniej infrastruktury okołoturystycznej (zagospodarowania turystycznego) istniałaby realna możliwość wpisania niektórych zabytków na listę Światowego Dziedzictwa UNESCO.

W prace nas promocją zabytków techniki włączają się różnego rodzaju stowarzyszenia, które oprócz działań informacyjnych zajmują się renowacją i odbudową niektórych obiektów, często przy wykorzystaniu środków własnych. Wśród podmiotów instytucjonalnych w pracach nad propagowaniem szlaku uczestniczą Śląska Organizacja Turystyczna, lokalne dodatki prasy krajowej, Urząd Marszałkowski w Katowicach itp.

Ilość potencjalnych atrakcji związanych z dziedzictwem przemysłowym na Górnym Śląsku jest zdecydowanie większa niż ta, która objęta została trasą szlaku. Szacuje się, że liczba obiektów które będą mogły być w następnej kolejności włączane do szlaku wynosi około 100. W ostatnim czasie do szlaku dołączyły 2 kolejne obiekty – Fabryka Porcelany „Porcelana Śląska” w Katowicach oraz Zabytkowa Kopalnia Węgla Kamiennego „Guido” w Zabrze.

Podsumowanie

Pozytywny przykład organizacji Szlaku Zabytków Techniki ukazuje, że obiekty poprzemysłowe stanowić mogą doskonałą atrakcję turystyczną. Zintegrowane działania w ramach organizacji szlaku ukazują, że tego typu podejście umożliwia skuteczną ochronę dziedzictwa kulturowego. Oprócz walorów wypoczynkowych zwiedzanie obiektów związanych z historią techniki ma walory poznawcze i edukacyjne. Podstawowym celem turystyki industrialnej jest zatem propagowanie dziedzictwa technicznego. Turystyka industrialna związana jest ze specyficznymi, często niezwykłymi przeżyciami. Pozwala na bezpośrednie obcowanie z historią myśli technicznej oraz rozwoju technologicznego różnych dziedzin wytwarzania dóbr i usług. Turystykę industrialną można uprawiać niezależnie od pory roku. Coraz liczniejsze zainteresowanie zwiedzaniem obiektów poprze-

mysłowych należy traktować, jako wyznacznik do wykreowanie tej formy turystyki, jako obszaru badań naukowych w efekcie, których powstać może markowy produkt turystyczny.

Spis literatury

1. Koncepcja promocji i rozwoju markowego produktu turystycznego w obiektach przemysłowych i turystyki industrialnej w Polsce, Polska Organizacja Turystyczna, Warszawa, 30 października 2003, s. 10
2. Dziedzictwo przemysłowe, jako atrakcyjny produkt dla turystyki i rekreacji. Doświadczenia krajowe i zagraniczne, II Konferencja Międzynarodowa, Zabrze 12 – 13.05.2005 r.
3. Popularna Encyklopedia Powszechna, Kraków 1995
4. Popularna Encyklopedia Powszechna, Kraków 1996
5. K. Popiołek, Historia Śląska, Katowice 1978
6. Województwo Śląskie zaprasza, Publikacja Urzędu Marszałkowskiego Województwa Śląskiego i Polskiej Organizacji Turystycznej, wyd. Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego
7. www.gosilesia.pl

INDUSTRIAL TOURISM IN THE UPPER SILESIA

Bolesław GORANCZEWSKI, Katarzyna STAPOREK

Polish Politechnical Institute of Tourism and Recreation

Abstract The article presents the main tourism attractions in Upper Silesia, which serves as an example of industrial tourism. The article focuses on the presentation of the Technical Monuments Trail which was formed to give institutional protection to monuments of industrial heritage. The monuments are strictly connected with economy; mainly the production of goods and services. The potential of industrial tourism, which is getting more and more significant nowadays, is emphasized here together with the growing interest and trend in industrial constructions and objects, a starting point for research which is likely to create a completely new touristic market product.